

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Коваль А. В., студент, Халіков В. А., д.т.н., ст. викл.

КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра електричних мереж та систем

Мета. Визначення принципів забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств на основі виокремлення його специфічних особливостей. Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання:

- з'ясовано особливості діяльності енергетичної сфери та підприємств електроенергетики;
- визначено ключові ресурси електроенергетичних підприємств, що формують їх ресурсний потенціал;
- виокремлено складові елементи ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств;
- обґрунтовано ключові принципи, якими повинні керуватися підприємства для забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу.

Вступ. Матеріали статті спрямовані на вивчення принципів забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств. З'ясовано, що до базових ресурсів електроенергетичних підприємств, що формують ресурсний потенціал, віднесено такі ресурси: природні, техніко-технологічні, просторово-часові, інвестиційні та організаційно-управлінські. До ключових складових ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств віднесено: виробнича, маркетингову, інтелектуально-кадрову, інформаційну, інноваційну, адміністративно-аналітичну, нормативно-правову та екологічну складові. Визначено ключові принципи, якими повинні керуватися підприємства для забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу.

Матеріали дослідження. Одним із напрямів аналізу ресурсного потенціалу є виокремлення ключових видів ресурсів, які, власне, формують ресурсний потенціал і визначають можливості розвитку саме електроенергетичних підприємств. Зазначимо також, що ресурсний потенціал та ресурси в цілому не можуть бути класифіковані лише через предмети та засоби праці, а охоплюють більш ширше число об'єктів, які беруть участь або впливають на господарську діяльність підприємства. До ключових ресурсів електроенергетичних підприємств, що формують ресурсний потенціал, слід віднести такі ресурси: природні, техніко-технологічні, просторово-часові, інвестиційні та організаційно-управлінські. Їх деталізація має такий вид:

Природні ресурси. Характеризуються видом первинних ресурсних джерел енергії, які, в свою чергу, виступають предметами праці для відповідних типів енергогенеруючих підприємств.

Техніко-технологічні ресурси. Технологічні складності та високий рівень наукомісткості виробництва електроенергії обумовлює важливість наявності належної забезпеченості техніко-технологічними ресурсами як ключової умови забезпечення безперервності виробництва, стабільних поставок, екологічності, можливості взаємозамінності первинних ресурсних джерел енергії (з традиційних на альтернативні відновлювальні джерела).

Просторово-часові ресурси. Характеризують, з одного боку, виробничі особливості такого продукту як електроенергія, які виявляються у необхідності часового збігу процесу виробництва і споживання, а з іншого, територіальне розташування підприємств, що особливо важливо з погляду наявності необхідної інфраструктури для забезпечення нормального функціонування енергогенеруючих та енергорозподільчих підприємств.

Інвестиційні ресурси. Виступають одним із ключових джерел розвитку підприємств електроенергетики, зокрема щодо оновлення та модернізації технічного оснащення.

Галузь енергетики як об'єкт інвестування має істотну специфіку через необхідність виконання нею соціальних та інфраструктурних функцій, а також через її велике значення для національної безпеки. В силу цього метою інвестиційних проектів в сфері енергетики не може бути виключно максимізація прибутку, їх реалізація пов'язана з явними або неявними соціальними або інфраструктурними обтяженнями, а доступ іноземних інвесторів до участі в таких проектах обмежений.

Організаційно-управлінські ресурси. Особливості організації енергоменеджменту, зокрема, стилю керівництва, гнучкості управлінської системи, ефективності розподілу повноважень, наявності зворотного зв'язку між керівництвом і нижчими ланками управління, загалом організаційною структурою підприємства.

Розглядаючи особливості ресурсного потенціалу підприємств варто розрізняти його складові елементи, а саме ресурси, в залежності від характеру їх участі у господарській діяльності підприємства. Таким чином, можна виділити динамічну частину ресурсного потенціалу, що безпосередньо залучена у виробничий процес (діюче технічне обладнання та устаткування, матеріальні та інформаційні потоки, що циркулюють всередині виробничої системи) та статичну частину ресурсного потенціалу, тобто такі ресурси, що належать підприємству, але не використовуються ним в процесі здійснення господарської діяльності (понаднормові запаси, резерви виробництва, технічна інформація).

Наступним пунктом треба розглянути ключові складові ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств.

Виробнича складова передбачає організацію процесів модернізації технологічних процесів та устаткування, пов'язаного з генеруванням електроенергії, своєчасними ремонтами, формуванням системи моніторингу ресурсоемності виробництва шляхом встановлення відповідних нормативів, розробку заходів щодо оптимізації ресурсоспоживання.

Маркетингова складова. Створення системи енергетичного маркетингу, на яку покладено оперативний аналіз ринкового середовища, формування адекватної системи ціноутворення, аналіз та управління попитом на продукцію, комунікативні функції.

Інтелектуально-кадрова складова містить в собі застосування сукупності інструментів та методів, націлених на формування найбільш сприятливого ділового середовища роботи персоналу, тобто, комплексна мотиваційна політика, стимулювання розвитку професійних якостей працюючих та інвестування у інтелектуальний капітал.

Для досягнення поставленої мети і виконання місії компанії необхідний здатний, мотивований і технічно грамотний персонал. Вільний доступ співробітників до корпоративної інформації, оперативна і швидка обробка даних дозволять знищити деякі комунікативні бар'єри і підвищити ефективність внутрішніх процесів в організації. Але, підприємство має допомогти працівникам поліпшити свої аналітичні здібності і розвинути професіоналізм у використанні інформаційних технологій. Тому, навчання співробітників і формування необхідних для бізнесу компетенцій відіграє дуже важливу роль, в тому числі надає прямий вплив на кінцеву мету.

Інформаційна складова включає в себе комплекс заходів щодо інформаційного забезпечення електроенергетичних підприємств, а саме, збір та аналіз інформації щодо існуючих та потенційних споживачів електроенергії, аналіз конкурентного середовища енергоринку, збір та систематизацію внутрішньої інформації щодо технічного стану енергопідприємства, рівня конкурентоспроможності, фінансової ефективності; моніторинг змін у нормативно-правовому забезпеченні.

Інноваційна складова охоплює собою процеси проектування та розробки інноваційних заходів щодо оптимізації виробничих процесів, формування інвестиційних проектів інноваційного розвитку підприємства.

Адміністративно-аналітична складова включає в себе основні функції щодо планування, аналізу, обліку та оцінки ефективності використання всіх ресурсів енергопідприємства.

Нормативно-правова складова представлена комплексом нормативно-правових актів, які регламентують основні засади та принципи діяльності підприємств електроенергетики, особливості функціонування енергоринку та регулювання відносин між його ключовими учасниками тощо.

Екологічна складова визначається характером взаємодії підприємства з навколишнім середовищем, що є особливо важливим аспектом функціонування

енергетичних підприємств в контексті поширеності у вітчизняній практиці випадків надмірного теплового, шумового та інших видів забруднення серед таких підприємств разом із повною відсутністю розроблених планів та стратегій зменшення шкідливих викидів та загальної екологізації виробництва.

В електроенергетичній сфері наявний неабиякий потенціал до енергозбереження. Впродовж 20 років тарифи не передбачали інвестиційний складник або кошти на капітальний ремонт. Це призвело до високої зношеності основних засобів та інфраструктури, внаслідок чого втрати у електромережі сягають 30 %.

Описані складові ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств дозволяють сформулювати ключові принципи, якими повинні керуватися підприємства для забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу, серед яких варто виділити наступні принципи:

- безперервності виробництва (необхідність підтримки безперервності виробництва електроенергії, що обумовлено особливостями споживання даного товару та міркуваннями безпеки енергетичної системи);

- адекватності (відповідність ресурсів, що витрачаються плановим показникам та встановленим пріоритетам енергопідприємства);

- незалежності (мінімізація впливу імпорتنих поставок на стабільність в забезпеченні виробничих процесів енергетичних підприємств);

- прогнозованості (формування планів поточного та перспективного розвитку енергопідприємства);

- взаємоузгодженості (узгодженість встановлених пріоритетів розвитку енергопідприємства запланованим ресурсам на їх реалізацію та планам розвитку в цілому);

- гнучкості (можливість ефективної мобілізації або демобілізації ресурсів енергопідприємства у випадку непередбачених змін внутрішнього або зовнішнього середовища);

- ощадності та екологічності (забезпечення мінімізації негативного впливу енергопідприємства на природне середовище, провадження заходів щодо раціоналізації та екологізації виробничих процесів).

Висновки. Таким чином, в ході проведеного дослідження систематизовано теоретичні уявлення щодо ресурсного потенціалу електроенергетичних підприємств, надано ґрунтовний опис принципів та проблем здійснення ефективного управління цим потенціалом у вітчизняній господарській практиці електроенергетичних підприємств.

Відзначено, що ресурсний потенціал підприємства складається з сукупності ресурсів, якими володіє підприємство та ряду складових, які обумовлюють ключові напрямки управління потенціалом енергетичного підприємства.

Ефективне використання ресурсного потенціалу можливе за умови дотримання ряду принципів і налагодженої комунікації між підприємствами енергетичної галузі та профільними державними регуляторними органами, з

метою мінімізації існуючих загроз у вигляді системних проблем вітчизняного енергоринку та формування передумов до оновлення та модернізації електроенергетичних підприємств.

Перелік посилань

1. Ажнакін С. Г. Проблеми енергозбереження та енергоефективності діяльності електроенергетичних підприємств. Економічні інновації. 2013. № 55.
2. Артемчук Т. О. Підвищення суспільної результативності діяльності підприємств природних монополій електроенергетики. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2016. № 4.
3. Богацька Н. М., Хачатрян В. В. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. Економіка. і суспільство. 2016. Вип. 3 / 20
4. Іваннікова Н. Дослідження ресурсного потенціалу підприємства житлово-комунального господарства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Вип. 3.
5. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України: теоретико-методологічні аспекти: монографія. Київ, НТУУ «КПІ», 2009.